

RMW. 1075.

HALOTTI
MAGYAR ORATIO.

Tekéntetes, Méltóságos Nagyságos, Urak,
 Afzszonyok: Nemzetes s-igaz nemesi szabad-
 ságnak czimerével ékes Férfiak s- Afzszonyi álla-
 tok: Isten beszédének tiszta hirdetésében igaz hű-
 séggel forgolodó s- az Jéhus Christus nyájja mel-
 let ferényen vigyázó Tiszteletes Lelki Pásztorok:
 Te-is Méltóságos udvarnak méltán meg-kefere-
 det gyászos Nemes serege! Es mindenek, felső,
 közép, alsó rendben helyezettet Istenes kegyes
 Halgatók, valakik ez Néhai Tekéntetes Méltosá-
 gos Groff RHEDEI FERENCZ Urunknak
 meg-hidegedet tetemének utolsó érdemlet tisz-
 tetsége meg-adásának okaért, ez Ur nap-
 jának inneplésére, egyenlő lélekkel
 fok helyekről ide jöttetek!

SAROSPATAKON,
 Nyomtatta ROSNYAI JÁNOS. 1668-bcn.

H A L O T T I

Eölszen és az Véghetetlen Isten örök-
 túl fogván való *decretomának* az Jesus
 Christus közben járása s-érdeme ál-
 tal, mindé hiveknec szivekben ki-je-
 lentett, Sz: Lélek által meg-pecséttetet változ-
 hatatlá igazsága szerént módotta régéten Isteinek
 amà minden Királyok felet példa nélkül való
 prædikátora a' Salamon: *Az halálnak napja jobb*
a születésnek napjánál. Szollott ugyan-is mint
 Isten Oskolájában az Mennyei igaz böltselégre
 elégfégeffen meg-tanittatott Prædikátor: mely-
 lyet-is Isten, ditsőséges háza minden cselédé-
 nek lelkekben igaz hitnek erős pecsét alattmin-
 denkor meg-tartot: melly által ugy-is élük vilá-
 gi mulandó életeteket, mint kiket hálálok után
 való állapottyoknac dicsőséges boldoglága,
 arra sierve vágyakoztató s-bizonyos el-vétele
 felől való meg-czáfolhatatlan reménfég, lelkek-
 ben még ez világon édesdeden táplálgat. Nem-
 is kell itt semmit-is magoknac hizelkednie ez
 hafzontalan világi életnek mulandó, szempil-
 lantáfig virágzó, vizi buboreknál álhatatlanb
 szem-fény vesztő, gyönyörűséginec fajtalan a-
 apolgatá-

2. *MAGYAR ORATIO.*

polgatófival töltözni, -s meg-elégedni kívánó,
 bűnben merült, gonofsággal izenként fűzött,
 lelki halálos sebekben meg-döglött, ez család
 világ minden utálatosságának bűdös nyálas ta-
 vában ugyan meg-feneklett undok világfiainak
 életek, első fogontatásoktól fogván, átkozot ke-
 serves hálal, hálalok örök veszedelemmel fizető
 kárhozat halálának halála, kiknek jobb lott
 volna soha nem születniük, mint sem ez világra
 jövének örök veszedelemre menendő testeket lel-
 keket, minden Isten ellen való gonofságoknak
 zabolátlan indulatbéli véghez vitelével gyil-
 kossan készitgetniük. Ezeknek az halál, lelkeket
 ugyan valóban érdeklő s minden szempillan-
 tásban az bűnnek érdemlet fizetésére kimélllet-
 len sarczóltató s-kénzó hohérok, kiknek töm-
 löczében minden kegyelem, és szabadságnak
 reménységétől üres, kétségben efének töriben
 hanyat homlok ejtő gonofsok között, vég nél-
 kül mind örökké veszedelmeskednek: m. a'
 halálnak halálával meg-sententiázó átoknak
 dögös mérge lelkek testek meg- emésztésére ép-
 pen el-hatot! Nincs ezekben részek azoknak,
 kiket halálok jób életre való menéssel mint sem
 születések

H A L O T T I

születések jó reménységben meg-nyugotott: kik
 nek örök halálok, az Christus halála által el-
 töröltetett; Idő szerént való halálok-is termé-
 zeti mérgétől meg-fosztatván, meg-édesítettet,
 úgy hogy nem halál légyen immár nekik, ha-
 nem job életre való által menetel, melyre néz-
 ve méltán job ennek napja; ez világi mulandó
 életre való be-jövetelnek napjánál. Ugyan-is
 ha vólta-képpen gondolkodándunk az szüle-
 tésnek napjairól. Es az mellyen amaz család
 kigyó szines kecssegetésének engedő, s- Istenből
 vak merőül el-pártolt első szülcinknek, reánk
 örökség szerint gyalázatosán maradott vét-
 kes természetekben öltözünk: az mellyen
 ez bűnös világnak, lelkünket testünket sok
 ezer nyavalyákkal koholó, minden gonofs-
 sággal tellyes műhelyénc kűszöbén be-lé-
 pűnc, s- ebben, mint egy kézről kézre lapta
 módra hanyattatunc, mind addig mig nem
 az mi meg- ofzlattatásunknac idejére érünk.
 Vessűc egyben ezzel a' mi halálunknac napját,
 sockal külömben talállyuc az dólgot. Mert az
 mi halálunc lelkűnc veszedelmére meg-eskűtt
 dühöttől ellenűnc fenekedő gyilkos természe-

6 *MAGYAR ORATIO.*
 tit az Christus érdemes halála által levetkez-
 vén, szép csendessen nyugotó álommá válto-
 zott, s-ez világi romlandóságnak le-tételére
 örökös mennyei hazánkban való által menete-
 lünkre egyenes ösvényé tételét, az melyben vég-
 nélkül az mi Christufunkal mind örökké élünk:
 így a' mi halálunknak napja leszzen minékünk,
 örök életünket el-kezdő napunk. Melly örök
 életnek szives kívánására hogy benneteket fel-
 indithassalak szándékom ez: hogy ez világi
 mulandó életnek rövid és nyomorútságos voltát
 rövideden elő:őkben adgyam, és az Tekente-
 tes, Méltóságos, hideg tetemében elő:őkben le-
 tételét Groff Urnak, példájában világosan ki-
 mutassam. Minek okaért ditséretesen tiszte-
 teket cselekeztetek, ha engemet kegyes füllel
 s-békefféges elmével egy kevéssé el-szenve-
 dendetek.

Tsudálatos és minden részeiben ki merét-
 hetetlen bölcséjét mutogató rendet tarott,
 ez világnak fő Acs-mestere az Isten, ez egész al-
 kotmányoknak derék állapottyában való fel-ál-
 latásában. Mert ámbár amaz tiszta szentféglő,
 mindenek felet ditsőségesb karban helyhezte-
 tett s-ab-

H A L O T T I 7

tett s- abban meg-cröfittetett-lelkekről az szent
 Angyalokrol ne szóllyak; kiket Isten teremés-
 béli ditsőséges munkájának kezdetiben, hata-
 lommal, erővel, méltósággal fényessen fel-öl-
 tötötven fényes Palotáiban kész szolgálatra
 szüntelen előtte álló ditsőséges orcsájára néző
 udvarló seregéve állatot; az embernek élő lélek-
 nek alkuatásában, ez hatalmas munka, világ lát-
 tára magát eléggé ki-mutatta, úgy mint, kit Isten
 faját képeré igazságnak, szétfégnak, ártatlanlág-
 nak halhatatlágnak fényes biborábá öltötter-
 vén minden teremésfin urrá s-örök Fejedeleme
 tött vala, adott vala neki ditsőséges Országot az
 Paradicsóban, adott vala méltóságos széket s-az
 mellett udvarló sereget minden teremtetett ál-
 latokat, adott vala halhatatlan életet, mellyben
 az ötet teremptő Istenének ditsőségében győ-
 nyörködven velle mind örökké boldogul élhet
 vala. Nem vala bezzeg ott az fok féle nyomoru-
 ságoknak helye: nem vala à semmi szükségnek
 sem szenyvedésnek mühelye: nem ijjeget vala
 a' minden órában avagy szempillantásban fok
 epefzítő, természetet rontó, nyavalyákkal bé kö-
 szönő halálnak félelme. De jaj! mi követé az
 méltosá-

MAGYAR ORATIO.

méltóságos s. bátorfágos uralkodásnak pompáját? vétkezék az ember: s. a kárhozatos örök halálnak méltó rabjává téteték. Igy az ki mindeneknek Ura vala, lóm mindeneknek szolgálja: az ki Fejedelem vala, gonosz utálatos poroszlók gyalázatos rabja: a ki örökké élhet vala, az szomorú halálnak torkában bé-csék! Melyben-is marad vala reménység nélkül mind örökké; hanemha Isten tsudálatos kegyelmességének szabados sáfárlása szerént azoknak az kiket még teremtetéseknek előtte, ismért és nevetek örökké való számtartó könyvében fel-irta, meg-szaba dulásokra orvofságot nem keres vala: mellyel azoknak mind lelki örökké való halálokat meg-öldökölné, s. meg-emésztené; mind testi romlandóság után való halálokat, ha el nem venné-is de annak keserő mérgét édes mézzé változtatná: ugy hogy noha az természetű életnek az által lenne vége; de ugyan az által lenne jövődó ditsőséges életeknek-is kezdete. Ez rontya már ma el minden emberben annak a természetnek rendit, mely az elöt halhatatlan életnek meg-bomolhatatlan fészke vala. Ennek előtte járó követői az sok nyavalyák, betegségek,

MAGYAR ORATIO.

regségek fájdalma, mellyek az ember élete javára, minden kiméllés nélkül száguldva rohannak, fogyatták s. faggatták, mind addig migné osztán az őket követő halálnak kézprádájává téstik. Itt lesz osztán vége ez nyomorúlt világi életnek! De oh! Vallyon itté azoknac, kik öröktől fogva az kárhozatra irattattak bé? kik ez haszontalan büdös világnak undokfági után tellyes életekben szivek szakadva fustostak? Bizonyára nem lesz ő nekik itt végek; hané inkább érdemlett örök büntetéseknek sirlamas kezdete: kiket az kegyetlen öldög minden feregével az gyötrelmeknek fizetésére, a feneketlen pokol, tűz kénkövel lángozva forró ferdővel az pokolbéli meg-olthatatlá tűz, testek lelkek égetésére gerjedező, lángal, annak mérges soha meg nem halható fergei feneketlen gyomorral, az immár el-kárhozott lelkek sok jajjal tellyes lakadalomban, mint régi pajtársokat ohajtva várják! Oh! bizony érzették ez illyenek közül sokan ez világi életek után reájok következő sirlamas sorfokat s. azért ragaszkodtanak oly örömeft ez világhoz, és hogy az más ditsőséges életnek kívánfága semmi reménféget nem nyuj-

H A L O T T I

tot nékik! Nem ilyen elméjek vagy azok-
nak, kiket ez világi nyomorúlagos életek után,
az más életnek jó reménysége lelkekben édesde-
den táplál, könnyeb nekik ez világi haszonta-
lanlagnak ezentől nyakokká omló sátorából ki-
költözniek: mert nem ígészte meg őket annak
veszendő szépsége, hogy lelkek ragaszkodhat-
nak ahoz: nem vőtte annyéra el szemek fényét
tettetés pompája, nem foglalta el sziveket buja-
ságra ingerlő kecsesgetése, hanem inkább mind
ezeket semminek tartván, nem külömben élék
életeket, mint ki veszedelmes pusztán, út nél-
kül élere veszedelmével eny-helyet keresvén té-
velyeg. Ugyan-is mitsoda ez világ hanem ve-
szedelmes bujdosásnac szövevényes pusztája?
mellyen bátorságos maradáfunc az mint nin-
csen, ugy nem-is lehet. Sár házban mulatoz itt
az mi szegény lelkünk: ez ilyen épületnek pe-
nig állandóságot ember nem ígérhet. Ez a mi
testünk mellyet Isten az földnek hulladékon és
minden gyengededen lengedező szellőtől ha-
mar széllel ragadtatható porából, mint bölcs
fazék gyártó oszve tapasztva fel állatot s-élő lel-
ket adván belé, meg-elevenétett. Ígérhetünké
hát en-

M A G Y A R O R A T I O.

hát ennek vagy örökké, vagy csak hosszszú ide-
ig meg-bomlás nélkül való meg-maradást? biz-
tathattuké magunkat erős kő szál természetű
állandóságával? Semmi képpen nem. Annyi-
val-is inkább hogy minden napon, minden órá-
ban, minden szem pillantásban sorvadására s-
le-omlására hanyatló meg-avulást keserveffen
minden részeiben érezzük, sohajta panaszol-
kodunk felölle másoknak-is. Emlegettyúc né-
hai viselt dolgainkat mellyeken idővel csudál-
kozunk: mivel közelgetünk ahoz az időhöz,
melyben mi-is mint a ruha meg-avulunc, el-
mulunc mint az árnyéc. Ugyan-is hogy hogy
kivánná az jó lélek e saár fenék hajlékban mint
meg-annyi bűdös dohos tömlőczében sok ide-
ig való lakását? melyben, hol egy felől, hol
más felől, sok kedvetlen s-tisztaságot kívánó
természettel ellenkező siralmas állapotok ér-
deklic? néha, a sok felől reá tuduló betegsé-
geknek ár-vize fel-vészi s-rendeletlen hajjain
ide s-tová hankódtattya: néha az sok kedvetlen
háborgatásoknak forgó szele, meg-alvó helye-
ből-is fel-ragadgya hirtelen s-viszi az hová nem
akarná-is néha valamennyire való csendesé-
gecskéje

HALOTTI

12
 gécskéje után nődögelni kezdő szines kedvét
 az hirtelen röpülő kár vallásnak kö elsője zápor
 modgyára még fűvében le-csepül; úgy hogy
 jó állapotjának vereménye, nem hogy meg-
 érésre; de csak szárban való nevekedésre sem
 mehet. Sok jaj fejem! sok jaj bélem, sok jaj
 derekam, sok jaj egymás tagom, jaj jaj kiáltá-
 val életét markában hordoztató félelmek kö-
 zött ha valamire mehet-is egy rövid óránnyi
 idő annak az közi, az-is ottan tűzes köre öntött
 víz modgyara hirtelen le-szökdősvén oda lefz!
 Tégy bizonyfagot itt velem szegény lélek, men-
 nyi bofszuszágokat, mennyi méltatlanságokat,
 mennyi rágalmazó nyelveknek meg-emészte-
 tésedre való mérges beszédeket, irigy szemeknek
 mennyi fok hunyorgatásit, gyilkos kezeknek,
 vér ontásra hanyat homlok rohano lábaknac
 mennyi álnok lefeskédéseket, életedet törben ej-
 tenni veszedelmesen szándékozó *practi*-kájokat
 kell meg-győznod, míg az testednek satorát fok
 nyögéssel hordozod! Oh ki fokban mondgyák
 mostén velem, ha fel szóval nem-is hogy igaz
 à mit mondok! Ezzel fizet néked kegyes lélek
 az te tested, kit még is néha kegyességben mint
 sem kel

MAGYAR ORATIO.

13
 sem kellene igyekezel ápolgatni, meg nem gon-
 dolván hogy kebeledben kigyód s-veled legelő
 s-nyugovó ellenséged tenéked! Mert vallyon
 hányszor kecséget nagy veszedelemmel-is va-
 lamely gonofznak meg-cselekedésire? hány-
 szor oládkodtat ártatlan vér után; hányszor in-
 gereltesti bátorságra, bujaságra, és minden féle
 utálatos vétkeknek szemérem és félelem nélkül
 való el-követésére? hányszor hagyattya el veled
 édes álmodat, világi szorgalmatoskodásodnak
 el-vegezéséért? hányszor vét akadályt elődben,
 hogy rendes Isteni tisztelatedben-is elő ne me-
 hess? Mitsoda hát ez miért ez ilyen vendéggel
 fok ideig való mulatásodrá volna kedved? Nem
 látok semmit! De ámbár néhai mulandó gyö-
 nyörűséggel veled való maradáfra édesgefsen-is
 romlandó tested; de kin van az *sententia*, hogy
 az test földé légyen az melyből vétetet: ugyan-
 is ez a természetnek meg-változhatatlan rendi,
 hogy az mellyekből őszve rakattatik, az el ősz-
 láfakor ugyan azokra térjen vízfz. Teste-
 ből lélekből áll az ember, Teste vétetet az föld-
 ből, lelke adatot az Istentől: mellyek-is mikor az
 el őszlatálnak ideje el jó, ugyá azokra térnek
 B-3 / meg.

meg, hogy az test földé legyen a' mellyből vétetett, az az lélek pedig Istenhez terjen-meg a' kiől adatott. mert por az test és porrá kell ő néki lenni. Ezt csapá Isten fejekhez első szüléinknek amaz ke-serves eset után, mellyel magokat méltó örök halálban ejték, és mely miat mi-is maradéki ez el-kerülhetetlen sorsra jutánk. Oh régi boldog állapot, mellyben mérték és határ nélkül való örök életben gyönyörködhetic vala az ember! Hát most? Oh ki keves közülünk az ki csak 80. esztendőnyi időt élne-is, kevesebb az ki százat, ritka, s- magát ugyan csudalkozással becsülteő példa, a' ki ezen felül mehet! Fel vetette Isten régé az határ követ, és kitsoda mehetne azó által? Te-kéncsük meg bár a' meg-változhatatlan természetű s-meg-másolhatatlan beszédű Isten decretomos könyvének minden Titulusit minden té-továzás nélkül imide amoda téréngő haszontalan csapongások ki rekesztő, s- meg- czáfoló törvényét előnkben adgya az, az emberi természetnek romlandó, és ez világi életnek mulandó rövid voltát; *Meg-emesztetik az Istennek haragja miatt az mi életünk és meg-romlunk mi az ő busulása miatt nem külömben mint a' fazekának cse-repe*

repe mellyet könnyen el-ronthat az ember. *El-mulnak az mi napink az te haragod miatt Isten: meg-emesztjük az mi esztendeinket mine a' beszédet. Az mi esztendeinknek napjai herven esztendő, vag ymen-nél fellyeb nyolczvan esztendő, és azoknak a' szinte javái-is nyomoruságos faradság, melly mikor el-mu-ik el-röpülünk!* Ekképpen térszen vallást amaz Isten népének jó Fejedelmé s-Isten házának hű-féges gondviselője a' Moses az ember élete ide-jének rövid voltáru! Nyolczvan esztendőt em-leget. De oh ki soká csak felét semérik el! de hogy felét sokan csak harmadát-is né élék-meg! Mert az természetet fogyató halál világi életet meg fűvében le-tapodgya! De ha kiknek Isten ennyi napokat ad-is; vallyon leheté azokban szívét meg-elégető s-nyugotó tellyes gyönyörülé-gel holot azoknac az leg-jóbbika-is nyomoruság és faradság? Hát az melyben valami gonosz va-gyon! Jaj s-hát az mely egészszén gonosz! Oh nyomorult sors! Oh boldogtalan idő! Oh minden kívánatos gyönyörűségtől üressé, álha-tatlan életnek sorsa! melly maga meg-emiszti magát! maga magának gyilkosa, fogyatoja! nem külömben mint az égő gyertya, melly má-foknak

soknac világoskodván, magát ottan ottá emészti mig nem hirtelen el-aluvásra jut. Illyen az mi életünk mellyet mi magunk emészünk - meg mint az beszédet! Vallyon nem ezent völte völté e szében unalommal amaz Istenes életü Jácob Patriárcha? ki midőn az ő hogy már a' kegyetlen fene vad éhel holt torkában élet azonban a' Pharaoho: Ægyptomi Király Udvarában sok méltatlan szenvedési után nagy méltoságra emeltett, szerelmes Josephje által, az nagy éfegnek idején minden cselédestől, Ægyptomnak választás szerént kívánatosb részeiben való lakástrá, bé oktattatott volna: köszönti az királyt s. életének esztendei felől való tudakozására igé nagy maga alázásával ekképpen felel: *Az én bujdosásimnak esztendei száz és harmincz esztendőök: kevessek és nyomorúságosok voltak azok.* Oh világi hazfőtalan életet nagy együgyűségben meg-utaló Sz. Jámbor, nem-is akarja életének esztendithanem bujdosásnak nevezi, mellyek-is nyomorúsággal voltak tellyesek. Ugyan-is nem élet az nyomorúságnak élete; hanem minden órában béköszönő, halálára készétgető holt elevenség félig meg-halás. Hát ha mind az kettő egygüt vagy on mind az

mind az nyomorúság mind az bujdosás? Oh melly nagy boldogtalanfág! Oh melly nagy hétízeres nyavalya! Melly keserves légyen annak állapottya az ki édes hazáján kívül bujdosásban szenyved nyomorúságot ágyban fekvő betegséget, tudgyák csak azok kik magok keserves példájokban azt meg-tanulták. Ugyan-is ha az hoszszu ideig senlő nehéz beteget, még édes rokonfága-is elhadgya, iszonyodik vér szerént való Attyafia-is menni eleiben házastársá még lehellésétől-is idegen: mit gondolsz a' felől a' ki hazáján s. édes Nézetén kívül, idegē nyelvü, szokafü s. földön ágyban esik. Bujdósók vagyúk mindé hivek: ugy mint kik nec e' világ né örökös hazánk, hanem tsak ideig való maradáfunknac röládó szállása. Nicsen itt maradandó várasunk azt mondgya az Apostol, hanem jövendőtt keressünk; az a' mi Mennyei örökös hazánk, melyben sok nyomorúságok által e' keserves bujdosásunkból az halál által költözünk. Vajha most én velem szolhatnál minden nyomorúságnac fészke, mindé nyomorultaknac penig ugyá valóban meg-probáltatott aczel tüköre Jób Patriárcha! ki Istent mint egy tárgyúltott vala fel magánac: hogy mikor sebes nyilait teste dbé

ben sürüvén lövöldözné-is igaz hitű hűséged,
 dél színben ragyagó nap modgyára mindenek
 előtt mig ez nap neveztetik tündöklenéc, kezé-
 bé bocsátá a' te Istenedhez való igaz hűségedet,
 irigy szemmel néző Eördognc, ki ezer mester-
 ségének tsalárdfága szerént ugyan valobá meg-
 is ostromla sok izben: sok ezer barmaidat egy
 órában véren folyo ellenféged kezében szolgál-
 iddal edgyütt kéz prædál adá: kedves gyerme-
 kidet, veszedelmes fergeteggel házat ontván
 nyakokban, szemed elől hirtelen el-ragadá,
 hogy még hideg tetemeket-is ne láthatnád: te-
 stedet undok fekélyekkel ugyan bé tapasztá,
 mellyek miatt hogy már valami könnyebféged-
 re porban és hamubá gyermek modgyára ültet-
 vén két kezéd vérben keverve fel-puffat kele-
 vényidet, éles cserepekkal hasogattatá veled.
 Felefégednek, kit életed reményének, keserűfé-
 ged vigasztalásának kel vala tartanod, jó Istened-
 nek meg-káromlására késztető mérgesbeszéde-
 kert szájját meg-nyitá: boldog állapotodbéli ba-
 rátidat, mind a' veékig bé ható: éles segver gya-
 nánt öldöklő s-keservé sebherő dagályos hamis
 vádokkal, ártatlanfagodnak lelkedtül való el-
 pörlésére

pörlésére ellened Prokátorul állatá. Igy mindé
 körüléd reménlhető segétséget tőled elfogván a'
 nyomoruságnak kelevényes fertőjében minde-
 nektül meg-utáltatot árvául hagyta, mind addig,
 mig nem ugyan valoban Istenedhez való hűsé-
 ged s-e világ haszontalan kecségezésétől irtozo
 szived, e' világ előt követésre méltó ditsiretes
 például mind e' mái napig fen maradna. Ek-
 kor tanita ugyan valoban meg-Isten reá, hogy
*az Afz szonyi állattul születetet ember rövid életű, és
 hűvöldöbő háboruságokkal, elmulik mint az árnyék,
 és nem állandó, határe vetet Isten az embernek mely-
 lyet által nem hág.* Ugyan-is nem él az ember a'
 mig akarná, sem meg nem hal az mikor az ha-
 lált kívánná, mert Isten kezénél mindeneknek
 a' kultsa, ki a' mint a' születésnek, ugy a' meg-
 halásnak-is bizonyos idejét meg-határozta. De
 ha ugyan szerivel gondolkodunk az ember vi-
 lági életének rövid voltáról, nincsen senki, a'
 ki azt ő magán könnyen ámbár jó egészséggel ál-
 datot legyen meg-is Istentől észében ne vegye.
 Gondold-meg ember valamely szorgos dol-
 godra el rendelt idődnek, annak majd fele vé-
 gezésében hirtelen el-repülését s-vefd őszve sok
 féle

féle alkalmatlanságokkal meg-nehezítettett világi rövid életednek idejével, nyilván észvedbészved felette kevésnek lenni a' napokat a' melyekben élte: úgy hogy igaznak lenni a' Poétának amaz mondását meg-tápasztalod. *Igen kevés s- kicsiny része az életnek a' mellyet élünk.* De talám láthatsz valakit kinek haja szakálla mint az hó, meg-fejéredet, sima piros orcája ránczban ment, testebéli ereje el-olzott, jó egészségét tápláló meleg vére meg-hülemedet, erős dologra termet kezei lábai meg-erőtlenettek s-mondodé? hogy sok időt ért? Nem mondhatod, hanem hogy sok időt ért. Mert talám idejének egy részét kellettlen héjában valósággra adta, melyben erejét kéméltetlen vesztegette: más részét, rut nyereség kívánással futva fáradva, molyok s-rosda meg-emésztésekre való jószágának keresésébe el-pazarlotta: irigységnek, boszszókodásnak, haragnak és több efféle erejebéli vétét ki szivo nádályoknak cledelül engedte: avagy penig igyes bajos más ember, nagy szám-adásban járó szolgálattában sok gondokkal töltötte idejét: meg-lehetet az-is hogy bujálkodással, ételben italban való telhetetlenséggel el-fetsérlerte.

lette: avagy nehéz fénlő betegségben, Colika, aréna, kőszvény, kezeknek lábaknak el-efése, hideg lelés, fő fájas, és több egyéb féle navalyákban ágya fenekén nyögvén, minden reá figyelmezés nélkül el-repitett. Mind ennyi sok oltozo felek között mi maradt magának? edgy erőtlen meg-avult dög test, melly-is ezentúl semmivé léfzen. Így mulik el az idő, mint az víz el-foly: a' ki el-múlt visszra nem vohatod: a' ki jövendő éredé nemé nem-tudod: csak a' jelen való perczentéske a' tied ember s-az-is szüntelen való folyásbá lévén multon mulik, úgy hog' bár száz esztendőnyi időt ért-is valaki, könnyé észvedbészved melly éretlen korában tálallya váratlan hirtelen halála! Ha a' ti bekecséges várakozástokön erőszakot nem tennék K. H. meg-emléteném itt az Sz: Irásnak némely szavait, mellyekben, igen világos tanítás által szép hasonlatosságokban az ember életének rövid és nyomorúlagos voltát előnkben adgya. A' mikor az ember életét hasonlittya mezsei virághoz, ki mondott szóhoz, beszédhez, árnyékhoz, álmhoz, és egyéb hirtelen el-mulandó dolgokhoz. Láttuk azé hogy az mezőnek virága a' mig arra jut-is, hogy

az embert szinével, szagával gyönyörködtet-
ti, sok ártalmas tövissektől, és növélet-istsak
nem el fojto gazoktul fértgettetik, mig nem
osztán le szákaftatván, vagy a napnak déli me-
legétül el-égettétvén meg-hervad hirtelen, és
helye-is alig tetzik-meg. Nem különben van
az ember életének állapotja melynek ditsősé-
ge ha most természeti szépségében vagyon ezen
túl oda lesz, miholt az szomorú halálnak szellő-
je érdeklenni kezdi. Ki jő az mondott beszéd az
embernek szájából, és el enyészik az levegő ég-
ben: a' nyelvnek meg-állásával el-mulik; ám-
bár hangosága néha imitt amott zengedezzen-
is úgy el mulik az embernek-is élete nagy ha-
mar és ki kaphatná azt-meg, el-enyészik hirtel-
len, ő maga meg-emésztí magát! Mitsoda va-
lóság vagyon az árnyékban, és mitsoda állan-
do jószág az mulando álomban, melyből az em-
ber felbredvén el felejtí azt? Illyen az ember-
nek élete, melly kevéssé marad es semmi állan-
do gyönyörűséget nem tud adni: meg-tsallya
a' ki hozzá ragaszkodik: meg-szégyenül a' ki
benne bizik, mert minden reménysége velle ed-
gyütt oda lesz: gyalázattal tér visszra, a' ki után-
na ered, mert igen gyorsan el repül, nem külön-

ben mint az szél a' levegő égben, mellyet sem-
mi sebessen repülő Sas nem érhet el: titkosab
az, az el lőt nyilnak utánál, mellyet semmi sze-
mek, és semmi kezek meg nem mérsekelhetnek
mert igen hirtelen az ő sebessége miatt két felé
vált levegő ég, helyére mégyen, és ki vészí azt
eszében? Így mulik-el nagy hirtelenségben az
embernek élete, és kitsoda ígérhet magának
boldogságot! a' mint ezt az ember idejebéli
minden állapotjának rendes meg-visgálása ki-
nek kinek világosán eleibenadgya. Szégyen-
lyetek meg hát ti magatokat és pironkodgyatok
el, e' mulando életnek tettetes gyönyörűségének
szerelmétül el-ragattatot világ fiai: kik annak
lépes méz gyanánt reátok köszönt, azóban ha-
lálós méreggel töltöt poharával annyira meg-
részegettétek, hogy életeteknek rövid voltárol
ingyen-meg se emlékezhesetek: annál inkább a'
mennyei örök életnek gyönyörűsége, e' világ-
nak áll-ortzás szépségével lelketek örök vesze-
delmire meg-elégedets-ahoz ragaszkodó szive-
tekben, semmi állando kívánfágot nem indít-
hat: jele bizony hogy e' ditsőséges életet nem a-
karjátok élni; de leszen olly idő mivel e' világ
héjában

hájában valóságának imádására meg-hodol-
tok, a' mikor érdemlett béréteket a'ti Atyátok
e' világnak Fejedelme az ördög meg-adgya-ven-
nétek akkor az életet ha adtanék: vagy keres-
nétek az halált-is, de el futelöttetek: ohajtotok
valami kis éyhelyet, de az-is né engedtetik; tinek-
tek sőt tuttotokra légyé az, hogymég lelketek te-
stetek meg-émésztésére készítettett tűzben valo
kinlodástokkor, tsak nyelvetek hivesítésére va-
lo vizecskét-is senkinél nem találhattok! Mi
pedig Istentül örök életre fel-vétetett, Christus
országabéli hivek, kiket Isten még e' nyómo-
rult világi életben bujdosztat, ismérjük-meg job-
ban jobban életünknek rövid voltát, ne ragasz-
kodgyunk ahhoz; hanem inkább lelkünket amaz
Mennyei örökös hazának keresésére fel emelt
fővel serkengésük. Ellyünk a' rövid alkalma-
tosággal, árron-is meg-vegyük azt, mert az i-
dők gonoszsók. Ellyünk penig à mig Isten azt
mi nekünk engedte úgy, hog' à mikor à mi meg-
ofzlattatásúknak boldog reménységű orája bé lé-
pik, találtaffunk olly jo el-készült lélekkel, hogy
e' mi romlando sátorunkból valo le-vetkezé-
sünk, légyen à mi mennyei örökös hajlékunk-
ban valo felöltöztetésünk.

Hátra

Hátra vagyon Istencs K. H. hogy e' világi
nyomorúságos életnek rövid voltát, a' mennyei
örök életre valo jo készétgetésekkel a' nehaj,
immár lelkére nézve Istenben boldogult, testé-
re nézve pedig, a' tenkéntetre szomorú, gyászos
koporsóban tétetett Tekéntetes Méltóságos
GROFF RHEDEI FERENCZ U-
ramnak, dicsiretes hirdetésére méltó, jeles pél-
dájában ígéretem szerént rövideden ki-mutat-
fam.

A' ditsőséges Isten, ki szabados uraságá-
ban, a' mint minden ember életének határát el-
rendelte; úgy e' méltóságos Urral-is tselekedett:
kinéc világi idejére, nem nyolczvan, nem-is
hetven; hanem ötven-négy esztendőket szaba-
dossan engedett: kevessek, de bár tsak azok;
oh de bár tsak fele, oh de harmada lehetett vol-
na, nem tsak létének; hanem ugyan életének
ideje! de méltán azt mondhatom rolla, a' mint
amà nagy Jákób Patriarcha maga felől: *bujdosási-
nak esztendei voltak, és nyomorúságokkal cellyesek.*
Mert, mihelt tsetsemő-korától fogván, ditsire-
tes nagy emlékeztető uri szülék által mind há-
zis-mind közönléges Oskolákban, az Istencs
D kegyes

kegyes életben és tiszteletes tudományokban,
 hazafiosan s-Istenessen neveltetett volna, Iffiu
 idejét, Hazája szolgálattára magát készitget-
 vén a' Méltóságos Erdélyi Fejedelmek s- Feje-
 delmi Urak mellet mindenek példájára ditsire-
 essen költötte-el mind addig, mig Istenéhez s-
 Hazájához a' Sz. házaság által magát inkább
 kötelezné: mellyre nézve is az Haza tölle vött
 szolgálattának érdemét nagyobb kötelelsséggel
 Máramaros és Bihar Vármegyékbeli Fő Ispán-
 ságra valo választatásbá, mint megannyival na-
 gyobb s- bajosab szolgálattya kívánással meg-
 tetéze. E' szegény hazához valo, sokszor Isté s-
 éberek előtt meg próbáltatott igaz hűlége vitte
 mid ezek után annyira, hogy a' mikor az Hazábá
 a' népnek pihenést szerző s- jo csendességben i-
 gazgató Fejedelem kívántatni élő, Erdélynek
 szabados választás szerént érdemes. méltóságos
 Kegyelmes Fejedelmévé tétetnék: hogy itt is,
 addig is az Haza javará költött rövid ideje-
 nek jutalmát nagyob s-terhelebb szolgálatra
 valo méltoztatással veñé. E' vala az az idő mely-
 bé a' Méltóságos Ur Méltóságos tisztibé a' sze-
 gény Hazának akkori hanyatlott s- márduló fel-
 ben lévő

ben lévő békefégetskejének építgetésére haf-
 nálhat vala. De e' vala az a' Méltóságos Tiszt-is,
 melyre mások sok ezer széknek ki öltött véreké
 mint meg-annyi folyó patakok övefzkéltének:
 mellyért, sok ártatlanoknak életet meg-becsül-
 hetetlen árroc fizettetett, mellyért másoc mind
 a' végig tsatáztanac, miglen osztán magokat vi-
 lág tsudájává téven, Isten tsudálatos rettentő
 itiletinec emlekeztes példái lőnec, a' szegény
 Haza penig rongyollott darab pusztává fordít-
 taték! De tsudáld ez kegyes URNAK minden
 rendiben bölcseséggel mérféklett szelidségét!
 nem akara ez Méltóságos Fejedelem tsak edgy
 ártatlannak is véreben léledzeni, nem akara
 méltóságát más igaznak életivel takargatni; a-
 kara inkább Méltóságos Tiszt nélkül el-lenni,
 mellyet szokszor sokak hallottára is mondott.
*Nem kell (ugy mond) ennekem senki Méltosá-
 ga; áldások Istennek neve érette, hogy én miattam
 egy keresztyen lélek is nem veszett.* Így nagy szelid
 engedelmesféggben Méltóságos székít el-hagy-
 ván, tisztit le-tötte, mellyben bár mind halálíg
 marad vala! ugyan is ha maradhatott; volna!
 De vallyon s- ez után valo ideje volté boldog
 D 2 életének

HALOTTI

életének ideje? Oh bár lehetet volna! Dea' mikor már közönséges gondgyának terhet némely résziben le-tőtte, az Úr Isten a' fok személybéli nyomorúság viselésben, szenvedésben, merő második Jöbbátévé. Szép jószáginak nagy részét, a' szegény Hazának nagy részével edgyütt a' pusztító ellenfének kezében pra'dául adá: nem fok idő mulva ismét edgyetlen edgy szerelmes Fiát méltóságos G R O F R E D E I L A S Z L O T, a' keserves halál által szeme előll el-vivé a' kinek mind maga, mind a' szegény Haza mikor örülhetne, tőlle job korában hértelen meg-fosztá. Ezt tsak hamar ágyban ejtő keserves nyavalyája ugyan szaguldva követé, melybé majd egész háró esztendő kig meg-örvosolhatatlául senlődők. Boldog lól Jób Patriárcha! kit Isten kár vallásod után, hét annyi jokkal szenvedésid után, jó élettels-boldog állapattal meg-vigasztala e' világon-is; dea' Méltóságos Úrnak ugyan az nyavalya rekészte-bé szomorú halállal világi rövid életének nyomorúságú! Így lón a' Méltóságos G R O F e' világi rövid életének példája!

De vallyon el-múlté tülle világi rövid élet
te há-

MAGYAR ORATIO.

te haszontalan? Bizonyára nem! mert abban kereste amà mennyei örökös hazát, melyet már lelkire nézve megtalált ebben készitgette magát abban való örökös lakásra melyben már él esgyonyörködik lelke: melyet is szent kegyes maga viselésével például ekképpen hagyott. Summája egész életébéli Mennyei hazában menni kívánczó készületincc, volt az Isten felelemben gyakorlott szent, kegyes élet, melyet ritka példában, nagy emlékezettel így vitt véghez.

A' mig Isten vidám erejét nálla meg-tartotta (főt gyakorta ereje felett-is tselekedvén) minden nap Télben s-Nyárban reggel három órán legalább, fel-költ, s-maga házában, magánosan, egy s-más fel órát-is szent, kegyes, elmélkedésekkel, könyörgésekkel, véghez vivén udvara népe közzé ki jött s-közönségesen vellek Soltár éneklés után imádkozott, Bibliát olvasott, és amà minden keresztyén ember házánál lenni kellő *Praxis Pietatis* nevű könyvet, maga száz szakaszokban el-osztván, minden nap olvasta nagy szorgalmatossággal. Az esztendőli órákon hatonlóképpen cselekedvén az egész na-

gész napot maga; és udvara népe, szent kegyef-
ség gyakorlásában töltötte el, mely hűségesen
penig minden nap, bizonság erre az egész ud-
var. A' Szent Biblia olvasás körül való mún-
kát választotta magának oly kiválképpen való
szorgalmatossággal, hogy a' maga szemével ti-
zen ötfőzör olvasta által. Oh dicsőséges emle-
kezetű példa! követte ebben ama' böldeg emle-
kezetű Méltóságos első RAKOCI GYÖR-
GYÓT. Erdélynek kegyelmes, érdemes, ö-
rök emlekezetre méltó nagy Fejedelmét: ki-
is magának a' ritka példában még az idegen nem-
zetek előtt is halhatatlan emlekezetet hagyott
s hágy e' Méltóságos UR-is ez utánna. A' mi-
kor Isten a' nyavalyának sullya miatt magának
azt nem engedte, hogy a' maga szemével ol-
vashatná a' Szent Bibliát, másokkal is azt szün-
telen olvastatta, ugy hogy hufz vagy hufzon-
ötfőzör is a' maga fülei hallására másokkal ol-
vastatta által a' Szent Bibliát. Mely sokszori ol-
vasásból s hallásból a' Biblia szavait is ugy
meg-tanulta, hogy a' mikor fogyatkozást hal-
lott az olvasásban, magátul is azt el-igazitotta.
Innen vötte völt magának azt a' nagy hitet, mel-
lyel

lyel minden keferűségiben áthatatossan Chri-
stusa mellett meg-maradott; sőt mindenket
semminek tartván édes Christusához egyenes
hitbéli szeretettel ragaszkodott!. De vallyon
latta-e e' nagy hitnek valami gyümölcsét a' sze-
gyény Haza? Ha én erre semmit nem szollok is
(mivel nem is tudom mindeniket: ugyan is ki
tudná e' Méltóságos URnak fok joságos tsele-
kedetit és velle születet kegyességét ugyan sze-
rivel elő adni) eleven példái vannak ennek a'
szegény Hazának majd minden szegéletiben,
Tegyenek bizonyfágot itt én velem a' N A G Y
SZOMBATI, CASSAI kerefsztyén Reforma-
ta Ecclesiák nevezetesben: szollyanak a' S. PA-
TAKI, DEBRECENI, SZATMARI, és több
helyekbéli Oskolák kiket esztendőn-ként
illendő kegyes adakozásával segített, szollya-
nak fok helyeken joságában lako Tíz. Præ-
dikátorok; nevezetesben penig, idegen Or-
szágokban a' tisztcséges tudományok mel-
let nyomorgó, fok költséssel élő becűlletes, jo
remenségű Iffuság, tegyen itt ma bizonságot,
kiket panasz nélkül, bök öltésével egy-néhány
esztendőkig táplált, kik közzül, csak a' kiket én
tudok,

HALOTTI

32
 tudok, egy-néhányat számlálhatnék. Hát ti szegény Rabok! kik koldulástokkal kerestek meg életeteknek-is szabadságát, és minden alamisnával élő szegények; nem ezen kegyeségből vetteteké sokszor részt? kiknek panasz és unalom nélkül bővön adakozott, sőt nem mult-ela' nap tolle hogy alamisnát né adot volna; ugy hogy azt tartotta nyereségnek ha mit az Istenének az Istenéből ki fáfarlott. Itt kereste magának azta' mennyei kencset, mellyet a' rozda meg nem emész, sem a' lopo tolvajnak keze el-nem vifzen! Itt urált-meg mindeneket, tartván azokat csak ganéjnak édes Christussa szerelmének nagy voltáért, mely lelkében el fáradhatatlan vigyázással mindenkoron őrt állot, ugy hogy még emlekezetit-is világi szorgalmatoskodásban járo dolognak nehéz füllel hallotta, nem hogy elméjét arról valo nehéz gondolkodással fárasztotta volna. mert édes Christusához ragadot volt el-valhatatlanul szive, őtet fogta volt-meg el-bocsáthatatlanul erős hitinek keze; ő benne akart találtatni; ő velle kívánt edgyút lakozni; mert azt kostolta volt-meg a' Sz: Pállal mindennél jobbnak lenni őtet

MAGYAR ORATIO. 33

ni őtet tartotta fő boldoglagának, őtet kostolta volt-meg lelkét meg-elégéhető fő javának mellyben-is minden szükfégének tellyeségét bűféges meg elégedéssel fel találta. Igy készítgette magát e' Meltóságos UR világi rövid életében mennyei örök életének el-vitelére: melyben magát mindennek a' kiczet most én tullem; vagy ennek utánna akarkitől hallándgya emlekezetes például hadta!

Vagyon hát itt kit siratnod, igye fogyott szegény Haza; közelebb nemes Erdély Ország: edgy néhai Meltóságos érdemes kegyelmes Fejedelmedet, egész életében jo bekefégedre s-hafznodra vigyázó s-meg-maradáfodat szive szakadva ohajto s-inükalkodo méltóságos Fia-dat! Igy szedi ki Isten te belőlled, azokat, a' kiknek életék a' te meg-maradáfodra s-hafznodra lehet vala! Vagyon kit siratnotok Nemes Máramoros és Bihár Vár-megyék: egy kegyes Fő Ispántokat. Közelebb s-kiválképpen Nemes, Máramoros Vár-megye, edgy, nem testi ugyan; de meg-maradáfodra minden gonofzid között is szüntelen vigyázó, jo gond viselő édes Atyádat, ki a' te bekefégedért, testebéli erejének

E

arany

arany, ezüst kintsének és akár mi javának is nem kedvezett, csak régedet másokhoz képest tsendességben az Hazának sok gonoszi között is megmaraszthasson. Bizonyára méltán tehát az ő halála tenéked Máramoros, *amara mors!* Vagyon kit siratnotok keresztyén Ecclesiák s. Oskolák: egy Istenes kegyes *Patronus-tokat*, ki minden szüksegekben veletek dajkálkodo, segető, tápláló édes Atyátok vala! Vagyon kit siratnotok, sok földet kevés alaminnáért felkoldulo szegény Rabok és minden szegények; kik előtt e Méltóságos Urnakaj-taja szabad hozzá menetelre mindenkor nyitva volt! Vagyon kit siratnod (hogy közelebb szollyak) te néked e fetét koporfo körül keserves gyászban álló Nemes udvar! kit siratnotok magad jól tudod: azt a te kegyes Attyádat s. méltóságos Uradat, a ki te előtted minden kegyességnek s. Istenes életnek uttya példája vala: a kiért te is Nemes udvara; mindenütt jó hírrél, nével méltósággal híres valál: most már árva vagy!

Vagyon kit siratnod; de oh mely nehéz itt máriutólszor énnékem tégedet meg-szóllitanom

nom Méltóságos, de keserves Arva BETHLENDRUSINA Afzszonyom! E Méltóságos GYOF URNAK harmincz négy esztendő alatt szerelmes hitese, nyomoruságinak reménye segéde, most már halálán megkeseredet Arva özvedgye: sok keserűségeknek Leánya, kit valoban keserűséggel illett a Mindenható immár sok izben! Sirnál ha sirhatnál; volna is min sirnod. De tsuda, hogy egy tseppnyi nedvesség szemeidből fatsarodhatik: mert ha egyben gyűjtethet volna (tudom ugyan Isten rőmlőjében mindeniket számán beszédte) a néhány esztendő alatt szemeidből ki folyt könyveidnek vize, nem het szer forószthetnének megbeñe! Adgyaké hát én ezekhez többet? Né adok; hanem e méltóságos Ferjednek, (kinck hideg tetemít is ezentúl szemed elől el-bocsátod) példájával, e világi rövid életnek, (melyben mig bujdosol) nyomoruságirol emlékeztetek. Tudod jól szenyvedesit: mert ezekben edgyütt szenyvedő hites társ voltál. Tudod Istenes, kegyes, jó maga viselését, mert azokban edgyütt munkálodo hites társ voltál; most egyedül keserűséget szenyvedő árva vagy! Nem

38 **H A L O T T I**
 vagy egyedül, veled Istennek az a jó lelke, a' ki
 eddig erősített, előtted vannak sok szenteknek
 példái a' kik vigasztaltak. Közlebb előtted Méltó-
 ságos Férjednek ditséretes példája: kit a' mit hogy
 életében Isteneisen szerettél, kegyesség gyakor-
 lásában követtél, ugy holta után is követője
 légy! Mig Isten itt akar bujdosztani, rövid éle-
 tedet adgyad a' mint eddig, ugy ennek utánna-
 -is a' Mennyei örök hazának kereséfére a' mely-
 bé osztá né sírsz, né kefergesz: mert el-töröl az
 Isten minden könnyhullatást izemeidről,
 és végnélkül valo életnek gyönyörű-
 ségével meg-elégíti a' te lelkedet,
 Amen! Amen!

ESZÉKI ISTVÁN.

